

BJØRNEHISTORIER

Af Elmar Drastrup

I storisen ud for den grønlandske nordøstkyst holder isbjørnene til. Her labber de rundt i de evige ismarker på jagt efter sæler, som er deres vigtigste føde. Men af og til hænder det, at de går ind til land. Og når det sker, kommer der som regel en bjørnehistorie ud af det. For inde på land bor der mennesker – bjørnejægere og fangstmænd.

Selv har jeg truffet en masse bjørne og skudt adskillige. Som pelsjæger i Nordøstgrønland var det en af mine vigtigste opgaver at skaffe gode isbjørneskind til fangstkompagniet. Og disse skind ligger nu rundt om foran kaminer og i soveværelser. Gud ved hvor? Selv lykkedes det mig aldrig at få lov til at beholde et eneste af dem.

Der er gode priser på bjørneskind.

I de små fangsthytter i Nordøstgrønland gik snakken altid livligt i de mørke vinternætter, når snestormen jog hylende hen over landet og forvandlede himmel og jord til et sydende kaos. Ofte lå vi indespærrede i disse hytter i uger ad gangen, og hvad var da mere naturligt end at opfriske gamle jagthistorier og udveksle erfaringer. Fantasien blev sat på prøve – og ens godtroenhed med. Og talløse var de bjørnehistorier, der blev serveret, når vi ikke havde andet at fordrive tiden med.

Nogle var skrappere til at fortælle historier end andre. Jeg husker især een. Han var nordmand. Og hvad han kom ud for med sine bjørne, var ikke småting.

I måneløse vinternætter, når det var så mørkt, at man bogstavelig talt ikke kunne se en hånd frem for sig, skulle det nok passe, at H. M. Andresen løb på en bjørn. Og altid var der særlige omstændigheder knyttet til disse møder.

En dag lå han i Stordalen i sin hytte, der ikke var stort større end en cigarkasse. Han havde netop lagt sig til rette i sin køje og skulle til at sove. Da hørte han med et en underlig lyd, der fik ham til at studse. Hvad i alverden var det? Det lød, som om nogen bankede på væggen ved siden af køjen. Tre slag. Kraftigt. Som af ukendte knoer i mørket.

Andresen lå først musestille og troede, det var Gammel Erik, der ville ind til ham. Det var knagende koldt den nat. Det kunne meget vel tænkes, at Gammel Erik

forsøgte at komme ind i hytten for at varme sig lidt. Den slags havde man hørt om før. Faktisk havde H. M. Andresen en gang tidligere haft besøg af fanden selv i Stordalshytten en nat under omtrent lignende omstændigheder. Men den gang hjalp det, da han skældte Gammel Erik ud og bad ham drage til helvede. Gammel Erik var blevet så forskrækket, at han ikke havde vist sig mere den nat.

Nu besluttede han sig til at forsøge den samme fremgangsmåde een gang til. Han rejste sig halvt op på albuerne og brølede af sine lungers fulde kraft ud i mørket i retning af lyden:

„Drag til helvede, Gammel Erik! Jeg har snakket nok med dig i dag. Nu vil jeg ha fred og sove!“

Men det hjalp ikke.

Lyden blev ved. En kraftig, bankende lyd, som om nogen stod derude og ville ind.

– Nå, tænkte Andresen, så må jeg nok selv ud og genne ham i vej. Her er ikke plads i hytten til os begge!

Og så tog han sin riffel, som stod i bislaget, fyldte magasinet med patroner og skubbede døren op.

Udenfor var det buldrende mørkt. Rigtig en bjørnenat for H. M. Andresen. Men mærkeligt nok havde han slet ikke skænket det en tanke, at det kunne være en bjørn. Han var så vis på, at det var Gammel Erik, der stod derude, at han blev mægtig forskrækket, da han pludselig, idet han gik rundt om hjørnet, løb lige i favnen på en ung hanbjørn, der hvæsedes ham ind i ansigtet, så han kunne mærke dens varme ånde mod sin kind.

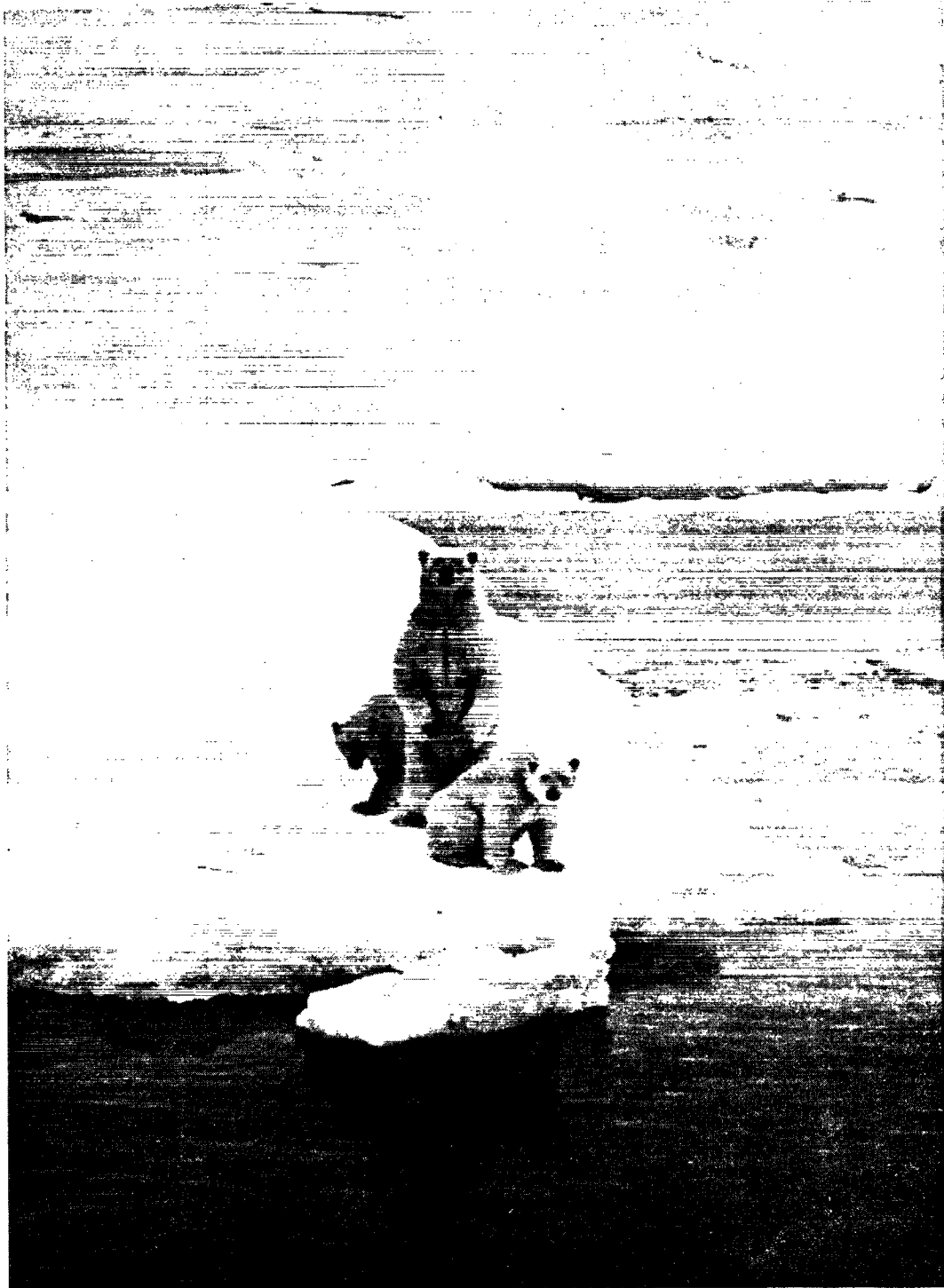
Enhver anden ville måske have tabt fatningen i den situation. Men det gjorde Andresen ikke. Med lynets hast kastede han sin riffel til kinden og brændte et skud af lige i fjæset på den ubudne gæst. Og uden en lyd sank den sammen og var stendød, lige for hans fødder.

Nu burde det have været nok med den bjørn. Men vi fyre, som kendte Andresen, vidste, at så let ville det ikke gå. Vi nikkede blot anerkendende til hinanden og satte os bedre til rette på brikseskindene. Med spændt interesse afventede vi, hvad der videre skulle ske.

Og H. M. Andresen fortsatte:

„Jeg lod bjørnen blive liggende, hvor den lå, og vendte mig om for at gå ind i hytten igen. Og hvad ser jeg så? En endnu større bjørn står dér og spærrer mig vejen. Den havde labber så store som spæktønder og sylespidse, hvasse hugtænder, der lyste ildevarslende i mørket!“

Nu er det en forholdsvis let sag, når man har en bjørn på tre skridts afstand, at plante en kugle i hjertet på den. Det gælder blot om at være hurtig i vendingen. Og var der noget, Andresen var, så var det det.

Isbjørne på drivisen.

Foto: Dr. Gerhard Fuchs

Men for at være helt sikker på, at bjørnen var ordentlig død, tømte han resten af magasinet i kroppen på den. Det var jo mørkt. Man kunne dårligt se. H. M. Andresen brød sig ikke om at løbe en unødigt risiko.

Så sparkede han til bjørn nummer to. Jo, den var stendød. Han havde gjort sit arbejde godt.

Han vendte sig om og tog i døren til bislaget. Og han skulle lige til at bukke sig ned for at kravle ind, da han i det samme hørte en ny, uhyggelig lyd, der kom ude fra mørket.

– Nu har jeg nok af det . . . tænkte Andresen. Er der flere bjørne?

Han nåede netop at få vendt sig om, da en gammel hunbjørn kom farende ud af mørket som skudt ud af en kanon. Der var ingen tvivl om dens hensigt. Den kom for at hævne sine to unger.

En hunbjørn, der skal forsvare sit afkom, er et af de farligste og mest desperate dyr i verden. Andresen vidste det. Han havde uden at ane det skudt på hunbjørnens to unger. Og nu kom den her og var ude af sig selv af raseri og hævnthørst.

Det simpleste ville naturligvis have været, om Andresen havde skyndt sig ind i hytten og låset døren godt efter sig. Men det faldt ham ikke ind. Han havde ganske vist ikke flere skud i sin riffel. Men på den anden side var han ikke sikker på, at han kunne nå ind i bislaget, inden bjørnen var over ham.

Og nu kommer vi til den egentlige bjørnehistorie.

Andresen vendte sig om med front mod den rasende hunbjørn. Han fattede om bøsseløbet med begge hænder, hævdede riflen op over sit hoved og lagde kræfterne i et slag, der ramte bjørnen lige i skralden, så hjernemassen sprøjtede ud til alle sider. Og som en våd karklud faldt den sammen uden at give en lyd fra sig.

Selv om Andresen ved den lejlighed fik flækket sin bøssekolbe, var det dog billigt sluppet. Riflen kunne repareres. Skidt med den. Og smerten i håndleddene, som han havde pådraget sig efter det drabelige slag, fortog sig efter en uges forløb.

Den nordmand var en stor bjørnejæger.

Hunbjørne, der går med deres unger, er som sagt farlige væsener. Og nogle af de bedste bjørnehistorier handler netop om den slags bjørne.

Jeg kom engang til en hytte, hvis indehaver nogen tid i forvejen havde haft besøg af en hunbjørn, ligeledes med to voksne unger. De havde lavet en slem ravage, og den stakkels mand var endnu helt medtaget oven på det chok, de havde givet ham.

Han havde ligget i sin køje om natten og sovet, da han blev vækket af et syndigt spektakel. Det var den ene af bjørnene, der slog en rude ind og var begyndt at kravle ind gennem vinduet til ham.

I en fart fik han tændt lyset og greb efter sin riffel. Han brændte et skud af i retning af bjørnen. Men i det samme gik lyset ud. Og dér stod han i buldrende mørke

og vidste ikke, om han havde ramt bjørnen eller ej. Det var lufttrykket fra skuddet, der havde pustet den lille petroleumslampe ud.

Det er ikke så morsomt at stå i mørke i en stue og ikke vide, om man har anskudt en bjørn klos op ad sig.

Den stakkels bjørnejæger fik tændt lyset med rystende hænder. Og netop som han havde gjort det, kom bjørn nummer to hen til vinduet og stak en savlende flab ind gennem den ituslåede rude og hvæsedede vredt ad ham.

Her var kun ét at gøre.

Han affyrede et nyt skud. Og den samme forestilling gentog sig en gang til. Lyset gik ud. Der blev bælgmørkt i stuen.

To bjørne kan være slemt nok at have på besøg hos sig på én gang. Men tre er dog værre. Og det var, hvad den arme mand i den hytte fik. Tilmed var nummer tre den rasende moderbjørn, der kom for at undsætte sine to nysgerrige, næsten fuld-voksne unger.

Manden havde fået tændt lyset igen. Men nu var han så skrækslagen, at han næppe kunne løfte sin riffel til kinden. Hunbjørnen var en stor tamp. Den kom brasende ind gennem vinduet som et lokomotiv for fuld damp. Og med en arrig snerren dybt nede i struben kastede den sig over manden og ville uden tvivl have sønderflået ham, hvis det ikke i sidste øjeblik var lykkedes ham med en voldsom kraftanstrengelse at hæve riflen og skyde uhyret en kugle for panden. Til alt held ramte han rigtigt. Men lyset gik ud for tredje gang. Og nu var det ham ikke længere muligt at få tændt det igen. Han rystede på hænderne, så tændstikken ikke ville fænge. Og til sidst måtte han opgive det. I stedet for slæbte han sig ud i et af sideskurene, hvor der ikke var vinduer. Og dér blev han siddende resten af natten, rystende over hele kroppen af sindsbevægelse og skræk.

Men bjørnene havde han gudskelov fået has på.

Det er dog ikke altid, en bjørn bliver dræbt ved første skud, sådan som tilfældet var her. Mange af de gæve østgrønlandske fangstmænd og pelsjægere kan snakke med om det.

Selv har jeg engang skudt over en snes skud på en satans forhekset bjørn, der bare blev stående uanfægtet i sneen på bagbenene og grinede ad mig. Men en bjørn som den, en anden fyr engang var ude for, har der vist aldrig eksisteret magen til.

Det var ovre bag Grønnedal i Storstrømmen, der løber ud på nordsiden af Clavering ø. Den gode jæger havde set en bjørn, der labbede rundt inde i dalen. Og han besluttede sig straks til at køre over fra Sandodden og skyde den.

Alt gik også godt. Han kom ind på livet af bjørnen, spændte hundene fra slæden og lod den gå til angreb. Og med et velrettet skud nedlagde han det stolte bytte.

Men nu kommer det mærkelige.

Manden, der fortæller denne historie, får kuglerunde øjne, hver gang han beretter den, og hvis nogen tillader sig at tvivle, knytter han hænderne og ser faretruende ud.

Han fortæller:

„Jeg gik hen til bjørnen og vendte den om på ryggen. Det var en gammel han, som vejede godt til, så jeg havde stort besvær med at bakse den. Men stendød, det var den. Så tog jeg min lange flæsekniv her og begyndte at sprætte ham op i maven. Og bagefter skulle jeg til at tage skindet af. Jeg stod med den ene baglab i hånden og havde netop sat kniven i den for at give den et snit ned langs indersiden, som jeg altid plejer at gøre. Da gav bjørnen med ét et mægtigt spjæt fra sig, som om den var kilden. Og jeg fik én på sinkadusen, så jeg ramlede omkuld i sneen og så både solen og månen og alle stjernerne. I kan tro, jeg blev forskrækket . . .“

Resten af historien handler om, hvorles den forstumlede bjørnejæger fik samlet sig sammen og flygtede, alt hvad han kunne, tilbage til Sandodden. Og først flere dage senere tog han mod til sig og kørte over til Storstrømmen igen for at se, hvad der var blevet af bjørnen. Og dér fandt han den liggende død og stivfrossen med opsprættet mave. Mærkværdigvis var den ikke løbet sin vej.

Der er også det gamle klassiske tilfælde med en af matroserne fra Den anden tyske Nordpolsekspedition, som overvintrede på Sabineøen engang i forrige århundrede. Han var gået en tur op til toppen af Harefjeldet. Og han havde været så let-sindig at lade sin skyder blive hjemme.

Det skulle han aldrig have gjort.

Mens han står og nyder udsigten, får han pludselig øje på en bamse, der nysger-rigt nærmer sig på listende fjed.

Matrosen blev naturligvis forskrækket og gav sig til at råbe og skrike for at skræmme bjørnen. Men jo mere han råbte, desto mere nysgerrig blev bjørnen. Og til sidst var der ikke andet at gøre end at tage benene på nakken og forsøge at løbe sin vej.

I strakt karriere gik det nu nedover mod stationen, som lå nogle kilometer borte. Men en mand kan ikke løbe fra en isbjørn. Bjørne er hurtige i vendingen. De skridter drabeligt ud, når de har hastværk.

Den arme mand fandt da i sin kvide på en lys ide.

Da bjørnen var næsten helt henne ved ham, tog han sin ene vante og kylede den fra sig i sneen. Og bjørnen, som var nysgerrig, måtte naturligvis standse for at undersøge den og snuse til den. Og på den måde fik manden et lille forspring.

Men snart var bjørnen inde på livet af ham igen. Og nu var der ikke andet at gøre end at tage den anden vante og kaste den fra sig. Påny standsede bjørnen op et øjeblik for at snuse til den, og matrosen løb videre.

Således gik det et stykke tid.

Hver gang bjørnen var lige ved at indhente sit offer, kastede matrosen et af sine klædningsstykker fra sig – halstørklædet, pelshuen, den ene støvle, den anden støvle o. s. v. Og hver gang standsede bjørnen og snusede til de mærkelige ting, som den aldrig havde set før. Og manden fik et lille forspring.

Men til sidst var det ved at være slut. Manden anede ikke sine levende råd. Han var godt forpustet. Og da han kun havde sine underbukser tilbage og ellers intet, opgav han det nytteløse flugtforsøg og standsede op. Der var endnu et godt stykke vej til den frelsende lejr. Og han indså, at han umuligt kunne nå derhen, inden bjørnen havde indhentet ham.

Så stod han bomstille i sneen.

Lamslået afventede han den uundgåelige skæbne. Bjørnen stoppede også op. Den stod lidt og betragtede den underlige blåfrosne skikkelse, som stod dér oprejst på to ben. Hvis nu manden havde rørt på sig, er det højst sandsynligt, at bjørnen ville have kastet sig over ham. Men han var som sagt lamslået og kunne ikke flytte sig en tomme.

Lidt efter gik bjørnen langsomt hen til ham, snuste lidt til hans ene hånd – og vendte sig så brat om og labbede i vej, bort fra sit offer. Manden var reddet.

Så heldigt kan det gå.

Men ikke hver gang. Man skal ikke slutte af dette ene tilfælde, at isbjørne altid er skikkelige væsener, som aldrig kunne finde på at slå en mand ihjel. Tværtimod. De kors, der står rundt om på den barske østgrønlandske kyst, vidner om, at ikke alle bjørne har haft fredelige hensigter. Isbjørnen er et vilddyr. Og vilddyr kan man ikke stole på.

Om man kan stole mere på de bjørnejægere der jager vilddyret og bagefter fortæller om det, er en helt anden ting. Men det skal vi ikke komme nærmere ind på her.